

Čárka v souvětí

A) Souřadné souvětí

1. Vztah slučovací

- **Bez čárky: a, i, ani, nebo, či**

Toho roku byla náramná zima a napadlo mnoho sněhu. Babička podělila děti jablky nebo jim nabídla koláče.

- **Píšeme čárku: potom, pak, napřed, nakonec, konečně, dále, také, ještě, mimoto, kromě toho, rovněž, hned – hned, tu – tu, jednak – jednak, at' – at', i – i, ani – ani**

Pot mi tekl z čela do očí, štípal, také záda se mi lepila. Nebyl jsem si jistý svými znalostmi, kromě toho jsem se na den přijímacího pohovoru moc nevyspal.

Ani se všechno nesnědlo, ani se všechno nevypilo.

2. Vztah odporovací

- **ale, však, avšak, naopak, jenže, a přece, a přesto, sice – ale, ne tak – jako spíše**

Tento lék nechutná dobře, ale pacientovi pomáhá. Je sice už polovina dubna, avšak ráno stále mrzne. Přišel po začátku představení, viděl však všechno podstatné. Schylovalo se k bouři, na cestu se přesto vydali.

- **a:** Celý den pršelo, a (avšak) Petrovi déšť prý nevadil. Přijel, a (ale) se mnou se nepřivítal.

3. Vztah stupňovací

- **ba, dokonce, navíc, až, hlavně, (a) ještě, nebo i, nebo dokonce, nejen – ale i**

Netoužil po tom, ba naplňovalo ho to odporem. Cestu jsme našli rychle, navíc jsme se nikoho nemuseli ptát. Působil tiše, až zamlkle. Vyhráli jsme hlavní cenu, a ještě jsme se dobře pobavili.

- **a, i:** Celý film se mi líbil, i (dokonce) hudba byla vynikající.

4. Vztah vylučovací

- **nebo, anebo, buď – nebo**

Budeš se chovat slušně, nebo tě vyhodím. Buď s sebou neměli deštník, anebo vůbec nepřišlo.

5. Vztah důsledkový

- **(a) tak, (a) tedy, (a) proto, (a) tudíž, (a) tím**

Rádi cestujeme, a proto letos pojedeme na poznávací zájezd k moři. Filmový festival v Karlových Varech se nám loni velmi líbil, letos tam tedy pojedeme znovu. Prodavačka mi nechtěla uznat reklamaci, a tak jsem si nechala zavolat vedoucího prodejny.

(ALE: Na začátku jsem si sundal boty a tak (tzn. bez bot) jsem došel do cíle. Pletla čepice a šály a tím (tzn. tímto způsobem) si vydělávala.)

6. Vztah příčinný

- **neboť, vždyť, totiž**

Dneska je jeho šťastný den, vždyť vyhrál důležitou sázku. Ujel mu vlak, přišel totiž o pět minut později.

Vedlejší věty spojené souřadícím spojovacím výrazem

1. Vztah slučovací

Kdo zrovna nejedl nebo (kdo) nepil na zdraví novomanželů, vesele tancoval. Nakonec došel k názoru, že řidičský průkaz asi už někdo našel a že ho odevzdal policii. Stále přemýšlel o tom, jak by se zlepšil a jak by dosáhl co nejlepších výsledků.

2. Vztah odporovací

Potkala muže, který by jí snesl modré z nebe, ale (který) je pro ni příliš starý. Slyšela, že její spolužák ze základní školy přišel o práci, avšak (že) se co nejdříve snaží získat novou.

3. Vztah stupňovací

Chce si vzít ženu, která by se nejen starala o domácnost, ale (která) ráda by s ním i trávila volné chvíle v přírodě.

4. Vztah vylučovací

Jsme spolu domluveni, že příští víkend bud' pojedeme na výlet do Českého ráje, nebo (že) budeme chytat ryby.

5. Vztah důsledkový

Do kin právě přišel film, který získal sedm Oskarů, a proto má vysokou návštěvnost. (... , a který má proto vysokou návštěvnost.)

B) Podřadné souvětí – vedlejší věty

1. Vedlejší věta podmíněná

Je nutné, abys tem šel. Kdo se bojí, nesmí do lesa. Mrzí mne, co se stalo.

2. Vedlejší věta přísudková

Obloha byla, jako by ji vymetl.

3. Vedlejší věta přívlastková

Znám situace, ve kterých je potřeba jednat rychle. Po letech se sešli ve škole, do níž chodili zpočátku neradi, ale která jim přirostla k srdci.

4. Vedlejší věta předmětná

Řekni mi, co čteš, a já ti povím, jaký jsi. Nevím už, kdo mi to říkal.

5. Vedlejší věta příslovečná

a) místní:

Šel, kam ho nohy nesly. Běž o půlnoci tam, kde rozkvete černá divizna.

b) časová:

Jakmile dokončím úkol, odevzdám vám ho. Když koncert skončil, sálem zazněly mohutné ovace.

c) **způsobová:** Spí, jako by ho do vody hodil. Byl tak soustředěn, že si ho ani nevšiml.

d) **účelová:** Promluvila si s ním, aby bylo mezi nimi jasno.

e) **příčinná:** Družstvo prohrálo, protože nebylo dobře připraveno.

f) **podmínková:** Pokud by vám něco nebylo jasné, ihned se ptejte. Všimneš-li si chyby, upozorni na ni ostatní.

g) **přípustková:** Ačkoli jsme již na problémy upozorňovali, nebyly odstraněny.

6. Vedlejší věta doplňková

Viděl jsem tatínka, jak se vracel z práce unaven.

Poznámky

- Hosty čeká bohatá večeře, a až dojedí, začne ples. Při ochutnávkách je nejtěžší potenciálního zákazníka přimět k ochutnání, ale pokud se to podaří, má prodejce vyhráno. Neříkej mi, že když jsem ti volal, stále jsi byl ve škole. Salát ani neochutnali, protože než se vzpamatovali, zůstala po něm jen prázdná mísa.
- Lépe (,) kdybys už víckrát nevolal. Možná (,) že se už do Tater nikdy nepodíváme. Dobře (,) že už máme všechno hotové.

Přímá řeč

1. Uvozovací věta je před přímou řečí

Vešla do místnosti a zeptala se: „Kdo dnes chybí?“ Dostalo se jí odpovědi: „Nikdo.“

2. Uvozovací věta za přímou řečí

„Nemusíš se o mne bát,“ rozloučila se před odchodem.

„Nesahej na ta kamna!“ vzkřikla matka.

„V kolik hodin přijdete?“ tázali se.

3. Uvozovací věta je vložena mezi přímou řeč

„Tady je tak krásně,“ pochvaloval si bratr, „sem budeme jezdit častěji.“

„Tady je tak krásně!“ zvolal bratr, „sem budeme jezdit častěji.“

(„Tady je tak krásně!“ zvolal bratr. „Sem budeme jezdit častěji.“

„Bývá tady stále tak krásně?“ optal se bratr, „že bychom sem jezdili častěji.“

(„Bývá tady stále tak krásně?“ optal se bratr. „Že bychom sem jezdili častěji.“)

4. Setkají-li se dvě přímé řeči

„Co Ti na to řekl?“ „Nic.“

1. Doplňte čárky:

Hluboce se před králem poklonili a tak sklonění začali ustupovat. Nic o té novině nevěděl a tak se tvářil poněkud rozpačitě. Každý večer chodil do hospody a tak trávil pěknou řádku let. Těsně minul sloupek branky pak chvíli kličkoval po silnici od příkopu a nakonec v jednom z nich skončil. Vytáhla boty ze skříně otřela z nich prach a dokonce je pak i vyčistila. Petra mají lidé buď rádi nebo ho nenávidí. Pohádala jste se s ním někdy nebo rozzlobila jste ho nějak? Chci jenom ji nebo nechci žádnou. Nic neví a tedy nic neprozradí. Nebylo to nic vážného a přece se o ni tolik bál. Tvé rozhodnutí se mi sice nelíbí ale co můžu dělat. Zprvu se upíjelo pomalu pak ale oslava začala nabírat větší a větší obrátky. Nikdo neví na čí straně hraje ani kdo vyhrál. Nevím to a ani mě to nezajímá. Dělejte vždyť se to dítě topí. Rozhlížel se na všechny strany ba i hlavou pokyvoval.

2. Doplňte čárky:

Do New Yorku se už pochopitelně strašně těším a jsem si jistá že se Rudolf těší zrovna tak. Nařídili jsme si budíka abychom vyjeli časně než udeří vedro. Řekli jsme dětem že na večeři doma nebudeme protože se chceme vracet až večer za chládku. Nebavíme se o tom jaké jsem měla úžasné možnosti provdat se jak jsem jich nevyužila a jak jsem smutně dopadla ale bavíme se o Karolíně. Když jsem zmínila že ani jediný z vystavovaných obrazů se neprodal měla jsem dodat že se ovšem prodaly všechny keramické ozdoby ačkoli jsme je v galerii vystavili spíše z legrace. Pokud se děti fyzicky vyčerpají v hrách zakutají se někde s knížkami a ani o nich nevíme. Pan Karas začal shrabovat kaluž jako by ještě mohl nápoj zachránit a když bříškem dlaně zavadil o střešinu až ucítil bodnutí jak jehlou ustal ve svém počínání vzpřimil se. V soutěži jsme nevyhráli třebaže jsme se velice snažili a hráli jsme ze všech sil.

3. Ve které větě je chyba?

A	Přestože nás od Masarykovy smrti dělí více než 60 let, je tento československý prezident stále mezi námi svými myšlenkami, které hlásal, a proto si i dnes rádi připomínáme, co všechno tento velký člověk pro svou zemi udělal.
B	Zamyslíme-li se nad skončeným 20. stoletím, zjistíme, že všechny vynálezy, které člověk vymyslel, aby mu usnadnil život, přinášejí naší planetě nejen pokrok, ale také možnou zkázu.
C	Bída, v níž se B. Němcové od bohatých Čechů tenkrát nedostalo pomoci, byla velikou překážkou v její literární práci a také její překonávání stále víc a více vyčerpávalo velkou spisovatelku.
D	Můžeme se jen dohadovat, jaké byly Ovidiovy první dojmy, když se usadil se svým mladším bratrem ve Věčném městě a když se mu jedním dnem otevřel nový svět hlavního města mocného impéria nepodobající se v ničem tomu, nač byl zvyklý ze zapadlého italského městečka, v němž dosud žil.